

Mobiliseringen som uteble

II.

102933

Hvorfor ble tilbakekallelsen av general Liljedahls mobiliseringsordre natten før 9. april ikke påtalt?

Mens Quisling ble dømt til døden for å ha tilbakekalt en ordre om «ALMINNELIG mobilisering» som ikke eksisterte og som ikke kunne effektueres om den hadde eksistert.

Da regjeringen tross pågang i pressen og fra oberst Hatledal inntil aftenen 8. april nektet å mobilisere og heller ikke i realiteten hadde mobilisert senere, kan en mann ikke dømmes for å ha tilbakekalt en mobilisering som ikke eksisterte; og det selvom han feilaktig trodde dengang at den var beordret. Det tales her om en virkelig mobilisering. Ikke om stille og skriftlig innkallelse av noen småavdelinger forsøkt postekspedert 9. april og som først kunne vært tilendebragt ca. 20. april. Det er derfor mot bedre vitende å hevde at Quisling har tilbakekalt en virkelig mobilisering! Hvis en realisabel mobilisering hadde vært etablert, og Quisling hadde tilbakekalt den, da hadde dommen på dette sentrale punkt nok vært lovmedholdelig. —

Det er nu nødvendig å se på de øverste myndigheters eget forhold, bl. a. deres tilbakekallelse ifølge Trygve Wyller av 3. divisjons, generalmajor Einar Liljedahls mobiliseringsordre natten til den 9. april. I «Stavangers Historie under Okkupasjonen. Aprildagene 1940» av h.r.advokat Trygve Wyller, Stabenfeldt Forlag, Stavanger 1959 kan på side 73-74 enhver lese at kl. 23.30 natten til den 9. april fikk generalmajor Liljedahl melding fra Luftvarslingen om at «Rauøy og Bolærene var i kamp», men betegnende nok ikke i kamp med hvem. Lilje-

Trygve Wyller som har skrevet en opplysende bok om aprildagene -40.

dahl satte da alt inn på å få kontakt med Oslo, men uten resultat. Han sendte da ut mobiliseringsordre på egen hånd. Og dette ble ifølge Wyller da bragt videre til Rogaland regiment, hvor ordren øyeblikkelig utløste en rekke tiltak — Mens regimentet således satte full fart opp, ble imidlertid mobiliseringsordren tilbakekalt av divisjonen godt og vel 1 times tid senere, — ca. kl 2 natt. Det som her var hendt var at det til slutt hadde lyktes generalmajor Liljedahl å få kontakt med Oslo, og der fikk han beskjed om «at det i samsvar med Regjeringens beslutning ikke skulle mobiliseres.» (Se også UK, bilag bd. II, s. 209.)

Hermed avsluttes denne dokumentasjon i mobiliserings spørsmålet — som vi har funnet det maktpåliggende etter alle disse års studier å anbringe vis a vis Oslo byretts åpenbart uriktige uttalelser 21. april 1969 i emnet og som vi innledet dokumentasjonen med. Den etterfølgende artikkel i Morgenbladet for 24. juli 1965 hører til her som klimaks. Artikkelen, som det gis fyldig utdrag av i dette og neste nummer er skrevet av Carl Togstad.

«Det er fortsatt en gåte hvorfor vår regjering og det norske storting — sammensatt av hederlige og presumtivt intelligente menn — totalt overså alle faresignaler og ingen ting foretok seg i den skjebnesvarende tid før den 9. april 1940. Det er et puslespill hvor man fortsatt

ikke har fått bitene til å passe sammen, hevder dagens kronikkforfatter. Han finner det naturlig å forsøke et annet utgangspunkt for å se om sluttresultatet kan bli bedre — og begynner med å analysere den populære oppfatning av daværende utenriksminister Halvdan Koht» . . . skriver Morgenbladet som innledning.

Herr Togstad skriver blant annet:

«Det var vel uunngåelig at 25-årsdagen for det tyske lynangrepet på Norge satte igang en diskusjon om det som fant sted dengang. Terje Wold fikk sneballen til å rulle ved sin ulykksalige uttalelse ved Arbeiderpartiets jubileumsmøte. Dette ga støtet til en flom med avisartikler om mobiliseringsvedtak og manglende sådanne.

Det kan ikke sies at noe nytt er kommet frem. Enkelte detaljer er blitt mer utpenslet, men man sitter fremdeles igjen med det inntrykket at det i disse april-dagene rådet en total forvirring i regjeringkretser og i forsvarst, og det er regjeringen og da ikke minst utenriksministeren Halvdan Koht som har måttet stå for støtten av kritikken.

Folk flest sitter igjen med den følelsen at regjeringen var evneløs, udugelig og uten handlekraft, og man synes det er og blir en gåte hvorfor den ikke reagerte på alle faresignaler som strømmet inn på løpende bånd like fra utbruddet av vinterkrigen i Finland. 1. november 1939, ved nyttårsskiftet 1940, sa Koht at faren for at Norge skulle bli innblandet var overhengende, men intet ble gjort. Etter episoden i Jøsingfjorden skulle man tro regjeringen hadde fått et slikt alvorlig sjokk at noe iallfall måtte bli gjort, men fremdeles skjedde det intet. (Da reiste Koht til Trondheim og holdt foredrag i Studentersamfundet. A.L.)

Så kom da alle varslene, offisielle og uoffisielle, fra Berlin, London, København og Stockholm, men fremdeles var det ingen reaksjon. — — — Slik man ser stillingen april 1940 nu 25 år etter minner det om et puslespill hvor bitene slett ikke passer sammen. Det synes ufattelig at en regjering og stort sett et Storting, sammensatt av hederlige og presumtivt intelligente menn så totalt kunne overse alle fa-

(Forts. side 7)

Ben Gurion ville at jødene skulle ha sitt eget land — og blir derfor kalt zionist.

FOLK OG LAND

Mobiliseringen — —

(Forts. fra side 5)
resignaler og ingenting foreta seg.

Det skulle derfor synes naturlig om man forsøkte å finne et annet utgangspunkt og se om ikke bitene passer bedre sammen da. Enn om man gikk ut fra at regjeringen forstod meget vel hva som foregikk, (uthevet her) og at den til og med hadde medlemmer med virkelige statsmannsegenskaper som kunne forutse ting og handle effektivt og hensynsløst i det rette øyeblikk. Når man her taler om regjeringen, er det vel hensiktsmessig å konsentrere oppmerksomheten om personen Halvdan Koht. —

Det gjør Togstad i neste nummer.

(Fortsettes)